

**„EDINOST“**  
Izda se po trikrat na teden v šestih iz-  
dankah ob torekah, četrtekah  
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-  
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.  
uri večer. — Obojno izdanje stane:  
za eno mesec . . . 1.—, laven Avstrije 2. 1.50  
za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50  
za pol leta . . . 6.— „ „ „ 8.—  
za eno leto . . . 12.— „ „ „ 18.—  
Naročnine se plačujejo naprej za četrdeset  
brez priloge naročnice se uprva se  
ozira.

Poznamenske številke se dobivajo v pro-  
dajalnicah tobaka v Trstu po 2 avt.,  
laven Trsta po 4 avt.

# EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglas se računa po tarifi v pečlu; za  
oslovo z debelimi črkami se plača  
prostor, kolikor obsega navadnih vrst.  
Poslana, osmrtnice in javne zahvale,  
mači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu  
ulica Caserma št. 15. Vsako pismo mo-  
biti frankovano, ker nefrankovane se  
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Namerno, reklamacije in oglase spre-  
jema upravništvo ulica Molina pie-  
celo št. 3, II. nadst. Naročnine in oglase  
je plačevati leso Trst. Odpri reklama-  
cije so proste poštnine.

## Avstrijska zahteva.

Pod tem naslovom objavlja dunajski list  
„Reichswehr“ nastopni dopis iz Trsta:

Naturam furca expellat . . . Bilo je pred  
prvim zasедanjem nevoizvoljenega državnega zbora,  
ko smo v tem listu opozarjali na prikasni,  
izjavljajoče resnih pomislekov za Avstrijo, ki so  
se pojavljale v Trstu in v vsej Primorski. So-  
sebnost tu v Trstu so bili o zadnjih državnozbornih  
volitvah popolnoma potonjeni v ozadje vsi odkrito-  
srčno avstrijski življenji, in na Dunaj so edili na-  
rodno-radikalni poslanci. No, doživeli smo presene-  
čenje. Naši poslanci iz progressa so se vedli  
korektno gori na Dunaju. Niso se pridružili ob-  
strukciji, skušali so marveč, združeni z italijanskim  
klubom, kateremu so pripadali, da bi uplivali po-  
sredovalno. Iz izjav tega kluba je bilo razvidno,  
da globoko obžaluje žalostne prizore, ki so se  
vršili v centralnem parlamentu. Opetevano so se  
Italijani oglašali z zahtevo po produktivnem, soci-  
jalnoreformatoričnem in gospodarskem delu. Mi,  
avstrijski misleči tu ob Adriji, smo bili nekake  
presenečeni, no, vendar smo pozdravili kakor go-  
tovo stvar ta razveseljivi preobrat, tem bolj, ker  
so domača intransigentna glasila britko grajala  
italijanske poslance. Seveda je bilo med nami tudi  
skeptikov. Ravno z ozirom na to poslednjo okol-  
nost so menili skeptiki, da ni nič drugega, nego  
da so se uloge razdelile prav spretno. Našem  
progressu da gre na Dunaju le za to, da pridobi  
izvršenje druge železniške zveze in marsikaj dru-  
zega za materialno blagajno mesta in pristanišča.

Kar priznajmo hitro: skeptiki so imeli pravi  
Dve zasédanji obstrukcijskega državnega zbora sti  
bili pri kraju. Naši poslanci so se povrnil domov  
in od tedaj so se trudili vspešno, da bi dokazali,  
da so ostali, kakršni so bili! Od tedaj se je iz-  
vršila sprememba na namestništvu. Gosp. vitez  
Rinaldini je odšel v zares zasluženi pokoj.  
Na njega mesto so pozvali iz Črnovec grofa Gošasa.

## PODLISTEK.

### Prednja straža.

ROMAN.

Poljski spisal Boleslav Prus. Prevezenil Pedraski.

V.

Bilo je v juliju. Grajšček in njegova gospa  
sta že davno odpotovala za mejo; v vasi so po-  
zabili na nju, in na estriženih ovcah jela je rasti  
že neva volna.

Solnce je tako pripekalo, da so oblaki zbe-  
žali z neba nekam v lesove, in zemlja se zakrivala  
pred vročino, s čemer je mogla: na cestah s pra-  
hom, na livadah s travo, na polju v gesto setvi.

Za ljudi je bil to začetek najtežjega dela.  
Grajski so bili že pokosili deteljo in tresilke, pri  
kočah so gospodinja in dekile okopale peso in  
krompir, stare ženske pa so nabirale slez na znoj,  
lipov cvet za vročnico in lase Marije Device za  
notranje bolečine. Župnik in vikar sta po vse  
dneve čuvala in lovila čebalne roje, Šmul, krčmar,  
pa je delal kis. V lesu se je razlegalo klicanje o-  
trok, nabirajočih jagode.

Med tem je dozorevale žito in po prazniku  
škapulirske Matere Božje se je Polž lotil žetve.  
Kratko je bilo to delo; komaj za dva ali tri dni;  
toda kmet se je žuril radi tega, da bi presuša  
zrna ne odpadala, drugič pa radi tega, da bi ma-  
gel iti na žetev na dvor.

Le-ta utegne imeti dobro voljo, da bi napravil  
mir; pesrečilo pa se mu ni to do sedaj. Zastonj  
sme čakali na kakov energični korak. Pač pa smo  
opažali istotako slabotno vedenje vladnega zastop-  
nika toliko v tržaškem mestnem in deželnem zboru,  
kolikor v deželnem zastopu istrakem. To je isto  
vedenje, kakor v dobi Rinaldinijevi. Morda je res,  
da grof Gošas nima potrebne izdatne podpore od  
strani dunajske vlade. No, nam ni naloga, da bi  
preiskovali to. Mi se držimo dejstev. In dejstvo je,  
da sta mestni in deželni zbor napolnjena starim  
duhom. Vedno isto dvoumno vedenje, ki vzbuja  
včasih domnevanje, kakor da je Trst v unita  
Italia, vedno isto brezobzirno postopanje proti Slo-  
vanom okolice. O tem pričajo storjeni sklepi. Na  
tem ne spreminja ničesa okolnost, da skušajo naši  
avtonomni oblastniki, da kolikor možno dobro iz-  
hajajo z oficijelnimi državnimi krogi. Že to male sej,  
ki jih je imel do sedaj deželni zbor tržaški, pri-  
čajo, da se drže zahtev, v katere Avstrija ne more  
in ne sme privoliti!

Toda mi navedemo lahko še bolj drastičnih  
dokazov za naše nazore o odnosih na Primor-  
skem. Naj niti ne govorimo podrobneje o deželnem  
zboru goriškem. Ta ne more delovati. Slovani so  
zahtevali od Italijanov, naj jim privole v nekatere  
opravičene zahteve. Italijani nočejo in Slovani  
štrajkajo. Po svojem številu je možno poslednjim,  
da napravljajo deželni zbor nesklepnim; morda  
se jim posreči na ta način, da prisilijo Italijane do  
popustljivosti. Vsa nezdružljivost primorskih odno-  
šajev pa se nam ne kaže tu, ampak v deželnem  
zboru istrakem. V svežem spominu je še, kako se je  
postopalo se slovanskimi poslanci, kako se je pre-  
tilo celó njihovi osebni varnosti, dokler je deželni  
zbor zboroval v Poreču. Menili so, da se s pre-  
meščanjem deželnega zbora v Pulj obrnejo stvari  
na bolje. Toda Slovani so prišli z dežja pod kap.  
Pustimo na strani, da sodruga v Pulju ni niti za  
las belja, nege ona v Poreču, da italijanski obi-

Navadno so delali trije: Polž, Ovčar in An-  
drejček, ki so se vrstili v žanju in vezanju snopja;  
gospodinja in Magdalena pa sti jim pomagali za-  
rano in po obedu.

Prvega dne, ob času poldnevnega dela, ke  
jih je bilo petero (ker ta čas sti bili poleg tudi  
ženaki) so žanjoči dospeli na vrh grida. Nakrat pa  
je Magdalena zagledala nekoliko ljudi pod lesom  
ter povedala to gospodnji. Vsi se se zagledali  
proti oni strani ter jeli ugibati.

„Te se nekaki kmetje“, je rekel Ovčar, „ker  
so bele oblečeni“.

„Jeden izmed njih ima slannik na glavi“,  
je dodala Polževa, „a kmetje ne nosijo takih“.

„Morda pa so vendar-le; škornji jim segajo  
do kolen“, je omenil Polž.

„Poglejte no!“ je zaklical Andrejček, „saj  
oni nosijo drogeve v rokah, ter vlečeje nekaj mo-  
tvoza za seboj!“

„Te so bržkone zemljemerel... Kaj pomeni  
to?“ jel je ugibati Polž.

„Gotovo nove razmere!“ je odvrnila Pol-  
ževa. „Vidiš, kako dobro je, da tedaj nisi kupil  
livade od grajščaka“.

Vnovič so se poprijeli dela, toda ni jim šlo  
več gladko izpod rok. Vsakdo je namreč pekukal  
semtertje skrivoma po onih ljudeh pod lesom, ka-  
tere je bilo videti čimdalje razločnejše. Niso bili

skovalci galerije najgrše zastajujejo slovanske  
poslance in da jih naravnost terorizujejo. Saj veste  
lahko celó iz jako plehkkih oficijelnih deželnozber-  
skih poročil, ako se v vsaki seji vrhovati škandal  
na škandal in kako ne paste slovanskih poslancev  
— v pravem pomenu besede — niti do besede.  
Ne, možemo se sklicevati na to, ampak opaziti ho-  
čemo samo, da se italijanska večina ni zblala niti  
brutalnega čina nasilstva. V jedni zadnjih sej je kar  
na kratke vsprejela predlog, da je razpravni jezik  
deželnega zbora izključno italijanski. Pomislite ven-  
dar: zastopniki 200.000 Slovanov se ne bi smeli  
posluževati svojega materinega jezika! Vladali naj  
bi le zastopniki 100.000 Italijanov, ki imajo —  
po zaslugi umetnega volilnega reda — večino v  
deželnem zboru. Ob takih okoliščinah pač ni pre-  
ostajale drugzega slov. poslancem, nego da so osta-  
vili dež. zbor. Saj so jih jednostavno iztisnili ven.

Pričakovale se je v tukajšnjih patrijotičnih  
krogih z vse pravico, da dunajska vlada položi na  
primeren način na srce gospodom Italijanom v  
Pulju, da se nahajajo še v Avstriji, in da na ozna-  
čeno nasilstvo odgovori vsaj z razpuščenjem dežel-  
nega zbora. Gosp. ministerski predsednik ima menda  
vašnejih opravil, da bi se mogel brigati za Sloane  
v Primorju. Avstrija pa ne sme dopustiti, da bi  
obnemogli le ti. Avstrijska zahteva je to, ako zahte-  
vamo, da se stotisoči cesarju in državi zvestih prebi-  
valcev ne izročajo brez vsake obrambe stranki, katere  
stremljenja so le predobro znana. Ta stranka hoče  
nivelirati Primorsko z italijanskim ravnilom, ker  
meni, da dežela tako čim prej dozeri za gotove  
svrhe. Greh bi bil to na Avstriji — katerega greha  
ne bi bilo lahko popraviti, ako bi država izročila  
brezobzirnim sovražnikom tako prebivalstvo, ki je  
že časte dokazalo svoj patrijotizem na najslajnejši  
način, in ki je vsakdar pripravljeno zastaviti imetje  
in kri za čast črnorumeni zastave. Še je čas, da  
se popravi marsikaj. Naj se perabi ta čas, da ne  
bode prepozno!

to kmetje, kajti namesto prepasanih srajc so nosili  
bele ali zelte jopiče in na klobukih črne trakeve.  
Šli so od zahoda proti vzhodu ter očitno merili  
polje.

Njih pojavljenje je napolnilo Polža s take  
radevednostjo, da je, namesto da bi prednjačil na  
delu, tičal zadi poleg Magdalene. Naposled je dejal:

„Andrejček! odleži arp ter skoži tja k onim,  
ki tam merijo polje. Poglej dobro, kdo so ter pazi,  
ali merijo radi razdavanja zemljišč, ali radi česa  
drugega?“

Fant je eddirjal skokoma.

„A približaj se jim pridno!“ je zaklicala mati  
za njim, „da te kateri ne sune...“

Andrejček je v kratkem času dehitel zemlje-  
merce, stopil med nje, ter se nekoliko razgovarjal  
z njimi, toda na vrnitev ni mislil. Pač pa je vzel  
v roke drog in verigo.

„Ali vidite!“ čudila se je Polževa, „saj se  
jim je povsem pridružil. Glej no, Josip, kako vleče  
za metvoz?... Oni tam so se vendar morali učiti  
marsikatero zime, toda nobeden ga ne prekoša. A  
on, paglavac, ki je komaj pri židu za šipo videl  
ravnilo, skače med njimi kakor zajec... To je fant!  
Škoda, da mu nisem naročila obuti škornje, sicer  
si utegnejo še misliti, da je kak sirotek, ne pa  
kmečki sin“.

(Pride še).

## Deželni zbor istrski.

VIII. seja dne 9. februarja 1898.

(Dalje.)

Posl. Mandić je nadaljeval:

Zakročili so današnje krajne občine tako, da je pod vsako italijansko ali poitalijančeno mesto prišlo čim več Hrvatov iz davčnih občin, katerim so dolgo gospodarili in jim, žal, gospodarijo še danes naši narodni protivniki. Ali v mnogih tako zakroženih in umetno ustvarjenih italijanskih občinah se je že danes naše ljudstvo jelo zavedati, in radi tega hoče deliti zopet. Dogaja se protivno od onega, kar se mislili Italijani. Oni so mislili namreč, da železnimi obroči tako stisnejo naše, da jim bode pokale rebra, ali prišlo je protivno, kajti nekaterim mestom že pokajo rebra v objemu in pritisku našega ljudstva na mesta. Tako so se rešile iz italijanskega objema občine Buzet, Pazin, Žminj, Tinjan itd. in Bog pomore, da se rešijo tudi vse one, ki se še danes nahajajo v vašem objemu. Iz omenjenih poročil smo izvedeli, da je bila c. kr. vlada v pripomoč toliko za razdeljenje občine Pazin, kolikor Pomjan.

Glede Pasina pravite, da je deželni odbor dopisoval z vis. c. kr. ministerstvom in c. kr. namestništvom v Trstu v ta namen, da mu dasta sveta in pouka, kake naj bi se uredili namišljeni abnormni in nezdravi odnosi v občini pazinski. Mi vemo, da vam je bilo c. kr. namestništvo vrlo poslušno v tem poslu in da vam je bilo na pomoč; saj je javna tajnost, da je jeden c. kr. namestniških svetovalcev v Trstu izdelal načrt, kake da ogrdite sebe in občino Pazin. V svojih poročilih navajate tudi navideznih razlogov, ki se vas baje doveli do tega, da delite občini pazinsko in pomjansko.

Proti občini pazinski, katere uprava je uzorna, ne navajate nikakega razloga za delitev, ampak navajate le nekoliko praznih fraz in podatkov, ali temeljitega razloga nimate nikakega. Ta ne upliva ničesar drugega, nego želja po nadvladji in gospodsko muh....

(Poslanec Cleva je vskliknil govorniku, da govori stvari, katerih ne bi se drznil izreči italijanski. Poslanec Spinič in dr. Trinajstić sta se prepirala v italijanskem jeziku s poslanecema Cleva in Benattiem. Predsednik je avnil, galerija je bučala.)

Glede občine Pomjan navajate nekaj frazlov, ali takih, katere ste, ali ustvarili vi sami, ali pa ste jih izzvali. Vi se sklicujete v svojem poročilu v prvi vrsti na to, da je bila uprava te občine neredna in da so tam od nekdanj volilne borbe, ter da se odpomore jednemu in drugemu, ako se ta občina razdeli na dve. Jaz puščam na strani občino Pazin, ker bode še iprilike, da se govori o njej, ter prehajam na samo občino pomjansko, ki je v razpravi.

Pred petimi leti je bil na občinski upravi v Pomjanu poznani vaš prijatelj in somišljenik, glasoviti Gunjac, ki je spravil to občino na rob propada, radi česar je imel opravila tudi z zakonom, in ki je bil siloma odpravljen od uprave radi nesposobnosti. Za njim je prevzela občinske uprave slovensko-narodna stranka, ki je v dveh razredih pobila stranke Gunjačevo, in sicer v drugem in tretjem razredu. Priznati moramo mi sami, da so bili naši možje male večdi v upravljanju občine, ker se večina njih ni nikdar pečala z upravo, ali nesreča za to občino je bila največ v tem, da je v prvem razredu prodrla protinarodna italijanska stranka, katere sestavljajo domači odpadniki, prodanci in nekaj gospode v Koprnu. Vse, kar je večina občinskega zastopa hotela izvesti veljavnega za dobro in korist občine, ali da vsaj nekoliko uredi občinske upravo, ni dopuščala izvesti ona tretjina zastopstva, ampak je branila celo, da se to izvede. (Na galeriji in med večino bučanje in zvižganje. Posl. Barteli in Varetov sta nabijala stolicami. Predsednik je zvonil.) Povsodi je ta tretjina metala narodni stranki polena pod noge. Obrekovala jo je na deželnem odboru in na vladi, a v novinah jo je napadala in grdila tako dolgo, dokler ni prišlo do tega, da je vlada razpustila te občinske zastopstvo, sporazumno z vami ali na Vase zahtevanje. Po razpuščenju občinskega zastopa je prevzel občinske upravo tajnik — ako se ne motim — okrajnega glavarstva v Koprnu, gosp.

Mlekusi. Jaz ne poznam tega gospoda osebno, ampak čisto po imenu; čul sem, da je dober ura nik, da pozna oba jezika, italijanski in slovenski, da je pravičen in nepristranski. Da je sreča hotela, da bi bili pustili temu človeku za nekoliko časa občinske upravo in da uredi isto, ter da izvede nove volitve, jaz sem gotov, da bi bila danes občinska uprava, ako ne uzorna, pa vsaj taka, kakršna je v večini italijanskih občin. Njega ste črnili, grdili ga in napadali, javne in tajno, toliko časa, dokler ga ni odstranila c. kr. vlada in na njegovo mesto postavila nekega umirovljenega računskega uradnika, ki je došel tja, da, kakor se je govorilo, uredi, občinske uprave.

(Pride še.)

## Politiške vesti.

V TRSTU, dne 18. februarja 1898.

K položaju. Češko vprašanje nadvladuje neprestano ves notranji politički položaj. Vlada ve, da ni misliti na konsolidacijo razmer v državnem zboru, še več: da sploh ni misliti na kako resno delo v centralnem parlamentu, ako se Nemci in Čehi povrnejo kakor stari sovražniki. V tem hipu se je zgostil češko-nemški prepir v vprašanju, ali naj se vrši razprava o adresi, ali naj se ne vrši. Čehi zahtevajo, da se vrši, in žugajo sicer z opozicijo. Nemci se upirajo in žugajo z nadaljevanjem obstrukcije. Ker ni videti, da bi hoteli odjenjati ni jedni ni drugi, smatrati je položaj jako kritičen. Deželni maršal češki, grof Lobkovic, biva sedaj na Dunaju. Današnja poročila pravijo, da je njegov prihod zadnji poskus za odvrnitev preteče krize.

O bivšem namestniku češkem, grofu Thunu — ki se je bil moral, kakor znano, umakniti pritisku Mladočehov — govore sedaj, da je določen kakor bodoči ministerski predsednik. Tudi Čehi da je potolžil že, davši jim obveznih obljub; celo listo novih ministrov da ima že pripravljeno gospod grof Thun. Relata refero.

Deželni zbor dalmatinski je dovršil večeraj razpravo o adresi. Odstavek adrese, ki govori o udanostni izjavi Njegovemu Veličanstvu, se je vsprejel soglasno; odstavek o enakopravnosti in povzdigi gospodarstva, in ki zahteva tudi, da se hrvatsko-srbski jezik uvede kakor notranji jezik, da se razširi deželna avtonomija, se je vsprejel vsami hrvatskimi in srbskimi glasovi proti italijanskim; odstavek o združenju Dalmacije z Hrvatsko pa vsami hrvatskimi glasovi proti srbskim in italijanskim. Zasedanje se je zaključilo potem živoklicem na cesarja.

Deželni zbor gališki. Povodom razprave o preračunu je povdarjal posl. grof Stadnicki, kako soglasno delujejo sedaj vse stranke deželnega zbora. Poljska večina ustreza kolikor možno željam Malorusov, a tudi razmerje do poljske ljudske stranke je najbolje.

Ruski Poljaki. Veliki guverner v Varšavi, knez Imiritski, je izpešoval pri ruskem carju dovoljenje, da se napravi v Varšavi poljska politična. Razven tega dobe ruski Poljaki še druge koncesije v šolskem in upravnem pogledu. V zadnji čas so dobili in dobivajo ruski Poljaki skoro vse od Rusov. Utihi se radi tega tudi glasovi o zatiranju Poljakov na Ruskem. Podvojeno krutostjo pa pestopajo sedaj Prusi proti Poljakom na Poznańskem. Ni čuda, ako speznava je slednjič tudi Poljaki, kje je pravičnost in kje je največja krivica. Slovan je pravičen se po svoji naravi. Skušenj zato imamo dovolj.

Srbskih radikalev vodja, Tajsić, kateri je pobegnil na Cetinje, mudi se še vedno tamkaj. Srbska vlada se je izjavila, da ni pravilno, ker ga knez Nikolaj ne izroči srbski vladi, da bi ista mogla postopati proti njemu. Knez Nikola pa je izjavil, da je pripravljen to steriti, če se mu dokaže, da je Tajsić res zakrivil, kar se mu očita. (Tajsić očita namreč srbska vlada, da je bil sudeležen na nekem umerstvu.)

Korupcija na Ogrskem. Razkritja posl. Rohonczy-a so napravila veliko senzacije. Budimpeštanski in dunajski zidje so v vidni zadregi. Sedaj vemo, da je ministerski predsednik baron Baffy one tri milijone, katere je razdelil med kandidate vladne stranke, nabral tako, da je kupčeval z častnimi naslovi in podeljevanjem služeb. Takim sramotnim načinom pridobljenim denarjem,

je — zmagal baron Baffy na volitvah. In vendar je Madjarska dežela vitezstva in svobode!

Proti Zoli. Danes je menda že 11 dan, odkar se vleče v Parizu razprava proti francoskemu pisatelju Zoli, ki je obtožen, da je razstavljal francosko vojsko, obdolžival vojne sodišče, da je krivo sedile, ko je osvededilo majorja Esterhazija. Ves židovski svet je mrslično vznemirjen radi te pravde, in dela hrupno reklamo za Zole in proti Franciji. Ogromna večina nareda francoskega in ves krščanski svet so pa proti Zoli in na strani francoske vojske. Tako je bil večeraj na Dunaju shod, katerega se je udeležilo 2000 gospa, ki so izrekle Zoli svojo indignacijo. Nič se ne ve, kdaj bode razglašena obsodba. Vendar je obča slutnja ta, da bode Zola obsojen.

## Deželni zbor tržaški.

V. seja dne 16. februarja 1898.

Predsedoval je deželni glavar dr. Dom-pieri. Vlado je zastopal c. k. namestništveni svetnik baron Conrad. Navzočih je bilo 31 poslancev.

Najprvo se se posvetovali o volitvi v vsaklone komisijo za osebno dohodarino. Posl. dr. Morpurgo je menil, da nasvetovana lista členov komisije se je sestavila veliko prenaplo, ker se je med tem časom uložilo še mnogo fascij, valed česar se je zdato premenilo stanje volilnih upravičencev; Govornik je predlagal, naj se lista vrne deželnemu odboru, da jo prouči še enkrat, in da le-ta tudi imenuje člene komisije. Tudi posl. Benussi je pritrdil temu predlogu. Deželni glavar je povdarjal, da bi utegnilo biti juridiških pomislekov proti takemu postopanju. Govornik je dvomil, da bi bilo dovoljeno deželnemu zboru, da bi svojo pristojno volilno pravico smel oddati dež. odboru. Vladni zastopnik baron Conrad je menil, da ta volilni čin mora izvršiti deželni zbor sam. Posl. Morpurgo je menil, da bi deželni odbor mogel še pravečasno predložiti svoje nove predloge, in je vztrajal torej pri svojem predlogu, naj se volitev odloži. Ta poslednji predlog je zbornica tudi vprejela.

Deželni odbor je predložil, naj se odpolije vladi peticija, da se maksimum letne stavarine v novih hišah za delavce — ki naj so po zakonu od 9. februarja 1892 osvobodena davka na stanarino — ne določi z 1 gl. 15 nč., ampak z 1 gl. 75 nč. za vsaki m<sup>2</sup>, torej v istimeri, kakor na Dunaju. Ta predlog se je vsprejel brez razprave.

Porečevalec dr. Piccoli je utemeljeval resolucijo za osnutje italijanskega vseučilišča in italijanskega učiteljskega v Trstu ter za dovoljenje italijanskih učnih sredstev za tujakinske ljudske šole.

Govornik je utemeljeval svoj predlog jako na razsežno. Menil je, da kdor ima kaj čuta pravičnosti v sebi, mora priznati, da so opravičene te prošnje. Le vlada na Dunaju nima pravega smisla „za naše potrebe“. Toda sedaj je Italijane jelo zapuščati potrpljenje. Gospod Piccoli je imel celó toli železno čelo, da se je skliceval na §. 19. temeljnih zakonov, ki daje vsem narodom v Avstriji pravico do lastnega narodnega življenja. Ta člen da se izkorišča od vsah le Italijanom na škodo, a ko gre za italijansko vseučilišče, takrat je isti — mrtva črka. No, Italijani niti ne opirajo svoje zahteve na ta §., kajti noben zakon ne bi jim mogel odvzeti njih prava. Oni izvajajo svoje pravo la večnih zgodovinskih zakonov. Oni ne zahtevajo iz kake trme, ampak ker čutijo potrebo takih institucij, ker imajo jezik, ki je bil razvit, ko so bili drugi kulturni jeziki sedanjji še surovi.

Od države pa bi zahtevala še modrost, da skrbi za to, da bodo zadovoljniji nje državljani. To spoznanje naj bi prepričalo državo, da ne sme še na dalje žaliti Italijanov v njih čutstvih.

Slične argumente je navajal govornik za osnutje italijanskega učiteljskega.

Glede učnih sredstev je tožil, da vlada more dovoliti ali pa ne kako kujigo ali zemljevid.

Ker pa bode trajalo dlje časa, dokler se bode moglo ustanoviti italijansko vseučilišče, naj bi se pa za sedaj pripoznavali diplom, pridobljeni na vseučiliščih in tehniških šolah v Italiji.

V tem smislu je predlagal govornik resolucijo, ki se je tudi vsprejela jednoglasno in navdušenjem.

Sedaj vidimo zopet, kako grozne so Italijani navdušeni za svobodo, za spoštovanje narodnih

pravice, za svobodno narodno življenje vseh plemen, za enakopravnost in celo za §. 19. državnih temeljnih zakonov. — Kako navdušeni se za vse te lepe stvari tedaj, kadar zahtevajo česa — za-vo.

## Različne vesti.

**Nocoj v soboto dne 19. t. m. bode „Sokolova“ maskarada v gledališču „Armonia“.** Kdor se je odločil, da se udeleži maskarade, naj ne prezre tega opomina.

**Pozor!** Slava občinstvo, ki je namenjeno udeležiti se „Sokolove“ maskarade, se opozarja, da so že dosedaj razprodane lože v prtilju, in da je na razpolago le še nekoliko lož v I. in II. redu. Kdor misli vzeti kako ložo, požuri naj se torej.

**Zdravje gospoda Mauronerja.** Zadnjič smo povedali, da je ta vzorni svetovalec in poslanec položil svoj mandat. Danes moramo povedati še, da je storil to radi — slabega zdravja!! Gosp. Mauroner je torej pri slabem zdravju. Ta vest gotovo užalosti mnogobrojne prijatelje njegove. No, volilci njegovi pa se še lahko tolažijo s tem, da, kar se tiče izvrševanja mandata, ni mnogo razlike med zdravim in bolnim Mauronerjem. Zastopal ni svojih volilcev sedaj, ko je „bolan“, jih ni zastopal nikdar popred, ko je bil še zdrav!! Njegova briga za blagor svojih volilcev se vzdržuje nepremično vedno na isti višini. Srečni volilci, ki imajo takega vrlino svojim zastopnikom, katerega strb in briga niti nista odvisna od fizičnega stanja njegovega in katerega nobena fizična bolezen ne more porušiti delavnosti, ker take delavnosti — nikdar ni bilo!

In sedaj odhaja mož s pozorišča mestnega in deželnega zbora, ker je — bolan!! A naši progressivci so dobri ljudje, ki ne zapuščajo svojega tovariša niti v boleznih. Gosp. Bratos je menil sicer, da bode jako lahko pogrešal gosp. Mauronerja, ker ga itak ni bilo nikdar v seji. Večina pa je sklenila drugače: presiti hoče gosp. Mauronerja, naj obdrži svoj mandat, če tudi je — bolan!! Ako bi bili slobni, izrekli bi morda sum, da gg. svetovalci imajo radi gospoda Mauronerja *ravno* za to, ker je „bolan“ — ne, ker ne zabaja v sejo in ker jim dobrotno nudi priliko, da si morajo pomagati tudi brez njegovih sposobnosti. Honny soit qui mal y pense! Lumpacius tisti, ki si misli, da smo mislili mi kaj slabega pri tem.

Ne, mi nečemo biti slobni in hočemo verjeti, da je gosp. Mauroner res bolan.

Ali ta nesrečni župan Dompieri, kako je mogel biti vendar tako maliciozen. To vendar res ni bilo lepo od gospoda Dompierija. Kaj si morajo misliti tržaški volilci o gosp. Mauronerju, zlasti pa njega — petolizniki po okolici! Predno je namreč v zadnji seji mestnega sveta dal na glasovanje predlog gosp. Combija, da se poprosi gosp. Mauronerja, naj za božjo voljo obdrži svoj mandat, je izrekel župan Dompieri svoje posebno in čudno menenje o „boleznih“ g. Mauronerja — opazil je nekako da se gosp. Mauroner namreč izbornu počuti po dnevu, slabo pa zvečer!!

Tako maliciozni so dandanes celo županje!

**Duhovniki v mestni bolnišnici.** O tem predmetu so se bavili v zadnji mestni seji. Splošno so tožili, da občina ima premalo moči do duhovnikov v bolnišnici, vendar česar so tudi vnaprej predlagali svet. Benussija, da bodi nova uredba položaja duhovnikov v bolnišnici le provizorična. Občina da nima druge pravice, nego da presentuje duhovnike in jih plačuje. Benussi se je skliceval na slučaj, da je občina svojedobno hotela odstraniti nekega duhovnika, ali ordinarijat da ni hotel privoliti v to. Občina da si mora pridržati to pravico, da more reči duhovniku, ako je zagrešil kakov čuden čin: Nisi več za-me! Zato naj se ne imenuje župnik, ampak le trije provizorični kooperatorji!!

Morda je radoveden kdo, kakih činov bi mogel zagrešiti duhovnik v bolnišnici, katerimi utegne inšvati nevoljo veleleznih očetov v mestnem svetu, da zahtevajo svobodno roke za — ekspedicije duhovnikov čez prag?! Saj nismo še čuli do sedaj, da bi bili tožili Italijani radi nemarnosti duhovnikov v izvrševanju svetega poslanstva svojega ob pestelji umirajočih! Ne, taki ozirni ne vznemirjajo nestrpečev v mestni zbornici, v tem pogledu pre-

pušča je popolne svobode duhovnikom. Ali nekaj drugega, stokrat hujega se boje Italijani. Ali ni mogoče, da bi duhovnik katerega bolniku — ki slučajno ni Italijan — pedajal tolažbe sv. vere, recimo, v slovenskem jeziku?! Ali da bi celó spevedovali v tem jeziku! Ali ni, da bi se morala velika bolnišnica začeti podirati na vseh straneh, ako bi se ugnzdila taka storaba. Tega se boje mestni očetje, proti temu se hočejo zavarovati! Ali razumete sedaj, kaj je hotel reči Benussi, ko je izrekel nade, da bode ordinarijat iz ozirov na mir in slogo med verniki, ustrezal nazorom in željam tržaškega zastopstva?!

Nam pa se zdi, da si dobri genij človeštva zakriva svoj obraz, ko vidi, da se taka intelencija pojavlja celó ob pestelji bolnikov in — umirajočih.

**Jubilej škofa Strossmayerja.** Svečanost jubilejna v Djakovu je bila volikanska. Od vseh strani škofije so došle deputacije. Mesto je vse v zastavah. Došlo je nebroj brzojavk, tudi iz inozemstva. Na predvečer je bila sijajna razsvetljava mesta in okolice vsega meščanstva. Ob 9. uri podal se je jubilar skozi spalir belo oblečenih deklic, šolske mladine in društev z zastavami v natlačeno stolnico, kjer je ob navzočnosti vseh javnih oblasti in ob veliki asistenci daroval slovesno sv. mašo. Po evangeliju se je prebral papežev breve, s katerim se slavljencu pedeljuje „sacri palli usum ad vitam, odlikovanje v katoliški cerkvi izvanredne. To odlikovanje je napravilo biskupu posebno veselje. Nato je imel biskup ispred altarja krasen govor, v katerem je naglaševal nerazdružljivost ljubenei nasproti Bogu, cerkvi in narodu in je završil z molitvijo za sv. Očeta in s priporočilom narodu, naj meli za njegovo zdravje. Med govorom je tudi omenil svojo vročo željo, da se pred smrtjo ustanevi deško semenišče, da bi se tako narodu pomagalo do vrliga svečenštva. Vkljub vsemu velikemu naporu je biskup čil in zdrav. Po sv. maši sprejemale so se deputacije. — Tudi v Zagrebu se je proslavil ta znameniti dan s slovesno službo božjo v cerkvi sv. Katarine, pri kateri so bili navzoči trije hrvaški škofje: nadškof zagrebaški dr. Juraj Posilović, prior vnaški gosp. Pavel Gugler in škof senjski, dr. Anton Maurovič. Prisotnih je bilo več kanonikov, duhovnikov, članov akademije, vsesčilišnih profesorjev itd. — Jugoslovanska akademija je imela izredno svečano sejo v proslavo bisernega jubileja svojega pokrovitelja, pri kateri sta ob nenavadno veliki udeležbi imela krasne govore akademika dr. Iv. Torbar in dr. A. Bauer, a pesnik dr. Fr. Marković je prednašal vsesložno sonetni venec, zložen za to priliko. — Ta slovesna proslava naredila je globek utis na poslušateljstvo, in je na novo vzplamtla navdušenje in najnežnejša čustva ljubenei in hvaležnosti nasproti velikemu in plemenitemu dobrotaču hrvaškega naroda.

**100 gld. za „Narodni dom“ v Trstu.** Odbor „Del. pedp. društva“ je sklenil v svoji predsednji seji so laane, da ad dohodkov velikega plesa podari 100 gld. za „Narodni dom“ v Trstu. Slava našim vrlim delavcem!

**Za „Narodni dom“ v Trstu.** Omenivši prvih dveh darov za to perečo potrebo v Trstu, piše ljubljanski „Slovenec“:

Tržaški Slovenci bijejo res hud boj za svoje narodne pravice, bors se z naporom vseh svojih ostalih jim še moči in narodne zavesti za svoj narodni obstanek sredi razljučenega italijanskega elementa. Berba, ki je naložena tudi nam kranjskim Slovincem v narodnem oziru, je še vedno rahla sapica proti viharjem, ki hrumejo okoli Slovanov v Primorju. In vendar imamo mi v Ljubljani že svoj narodni dom, ki pa, kakor so je jelo kazati po njega dovršenju, ne igra tiste lepe, živahne vloge, kakor so je pričakovalo, predno je stala krasna palača zunaj ob Latermanovem drevoju. V Trstu pa, kjer bi bil „Narodni dom“ prava sreča za tamošnje Slované, pa se beré in beré za to pridebitev in vendar si niso priborili še ničesar. V čem tiči vzrok, je pač lahko uginiti; oni, ki bi lahko, nočejo, in oni, ki bi hoteli, pa nimajo.

**Šolsko vprašanje gorjške.** In takose sučemo v starem kelobaru. V občinski seji dne 16. t. m. je priobčil gorjski župan, da je odredilo ministerstvo za nauk, da slovenska šola se ne sme namestiti v lokalni, kateri je doletela

občina, ampak da se mora uestiti v ulici Vogel, kjer je bila italijanska ljudska šola. — Ministerstvo je odredilo, ali občinski zastop hoče zopet rekurirati. Take se sučemo lepo naprej v kelobaru — slovenski otroci pa naj čakajo na svojo šolo in državna avtoriteta ter šolski zakoni pa na zadovolčenje sa tolika žaljenja od strani klike, ki je zares gorostasna v svoji predrznosti.

**1848—1898.** Dokumenta od leta 1848., ki smo ju priobčili te dni, sta v dokaz, kako se nas cenili v onih viharjih časih, in slovenska javnost more primerjati sedaj med tedanjim spoštovanjem in sedanjim — postopanjem z nami. Naši objavi sti vzbudili občno pozornost med Slovenci tržaškimi in čuti je bile mnogokatero trpko opazko. Tudi „Naša Sloga“ je že ponatisnila jeden naš dokument, drugi pride na vrsto v prihodnji številki spoštovanega glasila Hrvatov istrekih. Dobro je tako, da prihajajo taki dokumenti do znanja našemu ljudstvu. Na ta način spoznavamo svojo minelost, in se učimo ceniti sami sebe, kar more le povzdigati naše samozavest in tudi našo vero, da se zopet še spomnijo na nas gg. državniki avstrijski. Kakor v vsaki drugi državi, tako morejo priti zopet viharji časi tudi za naše državo. In ker se mi nismo spremenili, ker nas dičijo iste državljanske čednosti, kakor so nas dičile l. 1848., ker se ni zmanjšala tista veljava naša za državo, ki so toli navdušene pevdarja v dopisu do šupnika gročanskega od 6. julija 1848. — smemo računati z gotovostjo, da se povrne tudi sodba o nas — od leta 1848.

Rekli smo, da sti naši objavi vzbudili občno pozornost. Ker pa se nekaterim skoro neverjetno zdi, da se je nemški izvirnik glasil res prav tako, kakor naš slovenski prevod, menimo, da najbolje odstranimo sleherni dvom, ako ponatisnemo tu iz izvirniku par markantnejših edstavkov.

Tako se glasi izvirnik na jednom mestu v uvodu:

Bei dem Umstande, dass die dormaligen Verhältnisse es nethwendig machen so viel als nur immer möglich an regulären k. k. Truppen nach Italien zu sendeu, kann kein grosser regulärer Militärkörper nach Istrien verlegt werden, — da jedoch Istrien bewaffnete Kräfte zu seinem eigenen Schutze gegen feindliche Invasionen bedarf, so hat über einen, vom k. k. küstl. Militär-Ober-Commando im Einverständnisse mit dem Herrn Kreishauptmann des hohen Kriegs-Ministeriums am 3. v. M. Zahl 2076 zu genehmigen befunden, dass durch freie Werbung in den von Slaven, in deren Loyalität, Treue und Anhänglichkeit die Regierung das vollste vertrauen setzt, bewohnten Gemeinden Istriens ein Corps militärisch organisirt werde, zu welchem Behufe, der noch in den Jahren 1813 und 1815 rühmlich bekannte dormalige k. k. Major jetsige Oberst in Pension Herr Baron von Lazarich und der k. k. Herr Oberstwachmeister Baron von Reichlin v. Erzhernog Ferdinand Victor d'Este Infanterie mit den erforderlichen Vollmachten und Instruktionen versehen, bisher abgeordnet wurden.

In pomeneje:

Was kann auf Erden wohl heiliger und theurer als das Vaterland, was schöner und lohnender als dessen Vertheidigung durch seine eigenen biederen und tapferen Söhne sein? Kann und soll überdies der Slave in Istrien nicht stolz darauf sein, dass die Staats Verwaltung gerade in ihm ihr besonderes Vertrauen setzt, dass ihm vorausweise die Gelegenheit dargeboten wird, aus freien Antriebe ein Vertheidiger und Retter des heimatlichen Bodens und mittelbar des ganzen Staates zu werden? Wird sich der Slaven Brust nicht höher heben bei dem stolzen Bewusstsein, dass sein staatsbürgerlicher Werth, sein Patriotismus, seine felsenfeste Treue und Anhänglichkeit an den konstitutionellen kaiserlichen Thron auf das Volleste und Ehrenvollste anerkannt sind, und dass mann in den Tagen der Gefahr mit fester Zuversicht auf seine Bereitwilligkeit, auf seinen Muth, auf seinen Arm rechnet?

**Izpred sodišča.** V četrtek se je vrnila razprava proti slugi na italijanski šoli v Škoduju radi poskusa oskrnjajaja šoloobiskajoče deklice, s čemer smo že poročali. Razprava se je vrnila o zaprtih vratih. Obsojen je bil na dva meseca ječe.

**Corso min. četrтка.** Tadi v Trstu pojenjuje marsikaj. In kar je začelo pešati jedenkrat, ne

| DOHOD: |                                                    |
|--------|----------------------------------------------------|
| 6.55   | predp. mešani vlak iz Münzenschlaga, Boljaka, ltd. |
| 7.30   | " mešani vlak iz Milana, Vidma, Nabrežine.         |
| 8.35   | " brzovlak iz Kormina,                             |
| 9.25   | " brzovlak z Dunaja.                               |
| 10.35  | " poštni vlak z Dunaja, sveža z Reko.              |
| 10.37  | " brzovlak iz Rima, Benetk.                        |
| 11.20  | " omnibus iz Rima, Benetk, Nabrežine.              |
| 5.40   | popol. poštni vlak z Dunaja.                       |
| 7.45   | " omnibus iz Verone, Kormina, Nabrežine.           |
| 8.30   | " brzovlak iz Milana, Benetk, Vidma, Nabrežine     |
| 8.55   | " brzovlak z Dunaja sveža z Reko.                  |